

Expoziția „Cadrantul — furnitură de ceasornicărie și valoarea sa muzeistică”

funcționau pe principiul elementelor galvanice etc.

6. „Din culisele ceasornicăriei — vechi ustensile pe profil”. Au fost expuse pentru prima dată, în cadrul unei expoziții de proporții, cele mai vechi ustensile folosite în ceasornicărie din țara

noastră. Printre piesele mai importante au figurat: strunguri manuale și semimanuale, freze și raboteze pentru executat roți dințate și alte mici scule pentru care meșterii ceasornicari mai tineri au arătat un interes aparte.

7. „Cadrantul — furnitură de ceasornicărie și valoarea sa muzeistică”. Tot în premieră, Muzeul Ceasului a etalat o gamă variată de cadrane (cca 300), predominând cadranele pentru ceasuri de buzunar emailate, cu mărci de renume, cu nume de meșter care le-au făurit. Astfel, s-a demonstrat cum cadrantul este și poate deveni un document, o mărturie a relațiilor economice culturale cu unele țări din Europa, producătoare de ceasuri. În expoziție au figurat și cadrane cu semnificații istorice legate de războiul de independență, de primul război mondial.

8. „Ceas artizan — contemporan”. O expoziție în care s-a evidențiat preocuparea artiștilor pentru construirea de ceasuri ce se dorea să fie îndrăgite de cei mici. Carcasele acestor ceasuri înfățișau teme cu peisaje și subiecte din basme.

9. „Ceasuri românești”. Expoziția a abordat tematic, prin originale, ceasuri lucrate la noi în țară și ceasuri de masă lucrate în Sighișoara, Sibiu, Făgăraș și Brașov, în secolele XVIII—XIX.

— DUMITRU NEDELEA

CONSTANTIN COLIBABA — EVOCARE (1900 — 1975)

Forța creatoare a omului, măsura dezvoltării lui pe treptele civilizației, e marcată și de felul în care a prelucrat lutul. Fenomen complex ca utilitate și estetică, ceramica e azi atât criteriu arheologic pentru identificarea, dotarea și definirea unei culturi, cât și element de tradiție și civilizație rurală contemporană.

„Lutul ca simbol primordial al tuturor miturilor facerii și festivității, lutul modelat și ars concretizând obiceiuri, rituri, practici cultive, înregistrând progrese ale modului de viață, cu cereri tehnice, a subliniat, în toate timpurile, evoluția și cucevirile civilizației ale omenirii” (Tancred Bănățeanu).

Un creator în lut a fost și Constantin Colibaba din Rădăuți (Suceava). Originar dintr-o veche familie de olari, el a dus mai departe măiestria frământării lutului. S-a născut la Rădăuți, unde și-a petrecut copilăria, iar învățătura și-a însușit-o în casa părintească de la tatăl său. „Tata a fost olar, — spunea el — ca și alții din spișa noastră”.

Tot ce era în atelierul său, a fost conceput de mîntea lui și lucrat de mina lui, făcînd dar de bucurie atîtor vizitatori din toată lumea. A existat între el și lut o înțelegere tacită, de unde-și sorbea puterea și frumusețea, frământîndu-l, modelîndu-l și supunîndu-l formelor

înapoind pămîntului frumusețe și trăinicie.

Arta lui Constantin Colibaba, deși realizată în material perisabil, e însoțită de formă, culoare, desen. Albul, verdele, cafeniul, galbenul dau expresie florilor, păsărilor de pe ulcioare: și blide, căni, plosci și teracotă. Stema Moldovei cu zimbriul, portretul lui Ștefan cel Mare — domnul Moldovei —, chipul Maicii Domnului cu pruncul Isus în brațe, toate respiră un aer calm, căci culorile nu-s stridente, nici terne, ci asemenea naturii au farmecul ei: zimbet, grație, izul pămîntului și sclipirea soarelui.

Motivul frecvent în teracote e bourul, iar pe blide, cocoșul,

cinând, stropit în smălțuri, cu penaj și creastă în zugrăveli de verde și galben. Cocoșul lui Colibaba vestește revărsatul zorilor, începutul unei zile de muncă căci altfel nu se poate explica, uriașa lucrare ce olarul a depus-o frământând lutul, pînă la formele pe care le admirăm. Înțelesul e deci profund și capătă adîncime de simbol.

Cu o viziune artistică epică, de mare povestitor, plin de umor, uneori, de haz, el a decorat flori, pești, păsări (cocoși), animale, chipuri de oameni etc.

„Meșteritul oalelor nu-i ușor — spunea meșterul —. Mai întîi aduci lutul, îl calci și-l frămînti îl moi, de-l faci aluat, apoi îl rupi și-l așezi pe disc. Începi să învîrți la roată și-i dai forma. Obiectele se așează pe poliță și după ce se zbicesc, se ghilesc cu humă albă. Sînt înflorite cu cornul în roșu, negru, galben, verde, maron. Pe unele le grafitez cu un cui. Le ard pe urmă în cuptorul încins la mare temperatură. Cele sgrafitate primesc de-abia după ardere culoarea și smălțul. Și iar le ard, căci în foc se schimbă culorile”.

Procesul făuririi oalelor de către Constantin Colibaba l-a inspirat pe poetul sucevean Marcel Mureșanu în poezia *Oale de lut*:

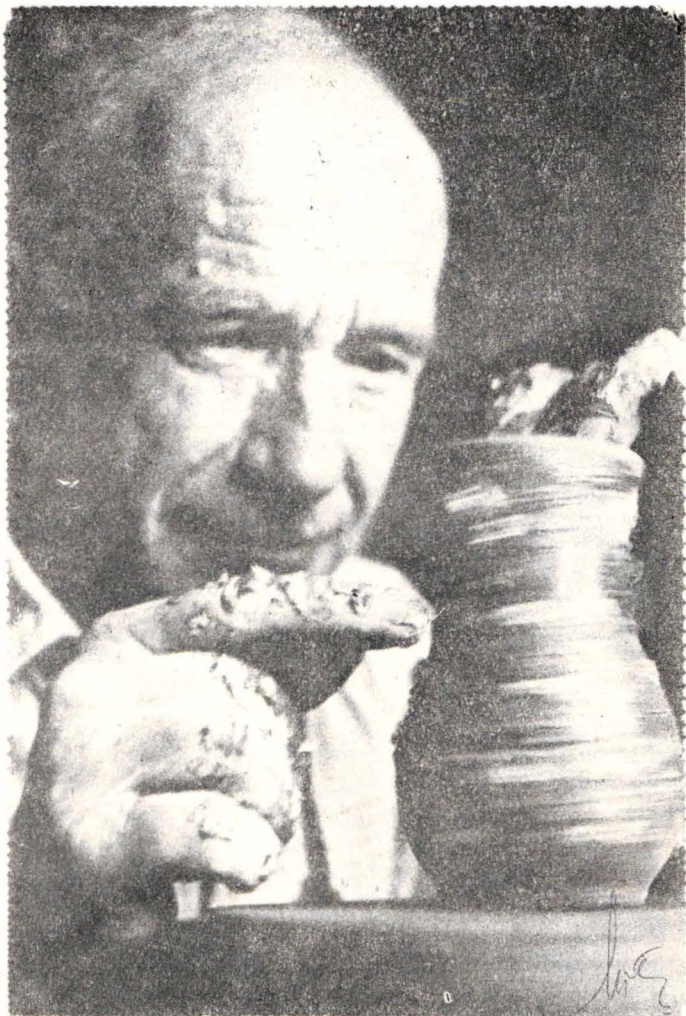
*În ce rotire tainică se-ascunde
secretu-acesta-al oalelor rotunde?
O frunză se îngemănă c-o floare
pe trupul lor ieșit din scaldă-
toare.*

*Din flori își iau sclipirea de oșele,
neliniștea din ape și din stele,*

Din soarele dogoritor tărie,

*Și toate sînt cu suflet dăruite
înșiră-te, de-acuma, mîrgărite!*

Ceramica creată de Colibaba, amintește pe aceea de Kutuy, dar într-un stil ce-i este specific făcînd-o să renască, într-o ma-

nieră originală, proprie. Totodată, el a îmbogățit cu noi forme ceramica tradițională de Rădăuți.

Activitatea lui Constantin Colibaba a marcat o treaptă superioară de exprimare artistică, îmbogățind vechiul fond tradițional al olăritului din Țara de Sus a Moldovei. Așezate la rînd, străchinile lui Colibaba po-

vestesc frînturi rupte din istoria ori eposul popular, fiind adevărate file de album. Căci, în felul lui, și Colibaba a fost un rapsod. Podoabele sporesc pe talerele sale mari, pe care, alături de flori, se încing uneori hore, după cîntecul miinilor sale.

————— GRAȚIAN JUCAN